

Kon. Goedgekeurd d.d. 22 februari 1958, nr. 58 - GEVESTIGD TE 'S-GRAVENHAGE

- 414 -

en het deel van die ander uitstoten. Het is een verbondenheid, waarin je gehele wezen verbonden en verweven is met een ander of met meerdere anderen.

Ik geloof, dat, bij enig nadenken, velen onder u het met mij eens zullen zijn. Ik weet heus wel, dat liefde in porno pleegt te worden voorgesteld als een hevige strijd, die overal van het bureau tot op het bed wordt gevoerd, maar voor mij is het sexuele aspect van de liefde in feite maar een bijkomstigheid, zo het al betrekking toont met werkelijke liefde.

Sexualiteit op zich is een deel van het gezelligheidsleven van de mens. Hopelijk wilt u mij deze uitspraak vergeven. Het zal ook u bekend zijn, dat er stammen bestaan, waar de z.g. beleefdheids-coitus bestaat. Wat er op neer komt, dat de gast naar bed gaat met de vrouw van de gastheer, of - indien de gast vrouwelijk is - deze slaapt met de gastheer zelf.

Deze mensen beschouwen dit als een hoffelijkheid tegenover hun gasten, waarbij men zich verder niets denkt - ook al zou in het verleden dit gebruik basis hebben gehad in een uitwisselen van genetische kwaliteiten. Voor de mensen daar hoort dit er evenzeer bij als bij het handje geven bij komen en gaan, of het meebrengen van bloemen voor de gastvrouw.

Dit voorbeeld en dergelijke zaken maken duidelijk, dat de sexualiteit weliswaar sterk dominerend kan zijn bij de gebruiken van de mensen, maar om zoiets dan meteen liefde te noemen, gaat mij toch wel iets te ver.

Zelfs wanneer je mensen kent, die absoluut verslaafd zijn aan een andere persoon - wat wel voorkomt - zo vraag ik mij toch af, of men iets dergelijks wel mag beschouwen als liefde. Vaak zijn dergelijke mensen in een voortdurend verzet tegen hun eigen gebondenheid, omdat zij het gevoel hebben, dat degene, waaraan zij zo verslaafd zijn, gelijktijdig misbruik van hen maakt.

Wanneer je met deze mensen te doen krijgt, doen zij in hun reacties vaak denken aan andere verslaafden, b.v. de mensen, die heroïne gebruiken. Zij beweren vaak, dat zij elk ogenblik, waarop zij die wensen geheel kunnen afkicken, op kunnen houden, terwijl zij in feite niet los kunnen komen van hun gewoonte.

Wanneer je iets dergelijks ook nog liefde wilt gaan noemen, mag je de gehele liefde voor mij wel vergeten. Maar er zijn ook nog andere populaire vormen als b.v. de naastliefde. Ik beschouw dit echter voornamelijk als woorden. In de werkelijke betekenis van dergelijke leuzen heb ik niet al te veel vertrouwen.

Wanneer ik zie, wat mensen elkaar al zo in de naam van de naastliefde aandoen, lijkt zij mij in vele gevallen eerder een camouflage voor bemoeizucht, heerszucht en zelfzucht.

Ik meen, dat je liefde werkelijk alleen moogt zien als een verbondenheid van meer kosmische origine. Neem mij daarbij niet kwalijk, dat ik tevoren reeds verklaar in dit onderwerp niets te zullen zeggen over tweelingzielen. Want zoals de mensen dit interpreteren, is het de grootste rationalisatie voor de eigen irrationele gedragingen, die ik ooit ben tegen gekomen.

Wat is volgens mij dan de werkelijkheid? Wij allen zijn delen van de kosmos. Als delen van die kosmos zullen wij allen ergens verbonden zijn, al is het maar door de bron, waaruit wij

zijn voortgekomen. Een konklusie, die logisch is, wanneer je de eerste stelling als juist aanvaardt.

Dan kun je zeggen: liefde is een erkenning van gelijkheid in de anderen. Liefde is een zaak, waarbij het niet meer gaat om de vraag, wie of wat de ander is, danwel wat deze doet of nalaat. Het gaat alleen nog maar om de vraag, wat je van het hoogste in jezelf beseft herkent in de ander.

Liefde is een punt van herkenning, volgens mij. Dat is zoveel te meer aanvaardbaar, wanneer je ziet, hoe de liefde in vele gevallen gepaard gaat met een groot psychisch rapport. Mensen, die werkelijk van elkaar houden, hebben kontakten, die onstoffelijk zijn, maar hen toch in staat stellen voortdurend iets van elkaar te beseffen.

Dan gaat het er in feite niet eens om, dat deze mensen elkaar geregeld, of zelfs maar een enkele maal in het stoffelijke leven ook lichamelijk zullen ontmoeten.

Er bestaat over dit onderwerp een roman, die, naar ik meen, eens zelfs verfilmd werd, waarin dit aspect sterk op de voorgrond werd geplaatst. Peter Ibbetson heette die roman.

Het gaat daarbij om een man, die gevangen wordt gezet voor zijn verdere leven. Deze man kent echter een ware liefde met een vrouw en is daardoor in staat, zich steeds weer terug te trekken in een soort kasteel in de wolken, een fantasiehuis, waar deze beiden elkaar steeds weer ontmoeten. Wanneer de man uiteindelijk zeer oud geworden is en zijn vroegere geliefde toestemming krijgt, hem te bezoeken, blijkt dan, dat zij al deze zaken heeft meegemaakt.

Dit is volgens mij ergens een beeld van de ware liefde, ook wanneer de verbeelding van dit alles sterk overtrokken en zeer geromantiseerd uitviel. Want het gehele verhaal is een uitbeelding van een werkelijke verbondenheid tussen mensen, die niet meer in tijd of ruimte bestaat en dus ook niet meer afhankelijk is van de kondities, waaronder men leeft. Men spreekt voortdurend tot elkander en begrijpt elkaar - of moet ik zeggen "in elkander"? Want dat geeft de feiten mogelijk nog juist weer.

Ik weet wel, dat mensen de liefde graag willen beperken en daarbij dan werken volgens het schema: mannetje, vrouwtje, liefde. Zelfs mannetje - mannetje, liefde is in uw dagen aanvaardbaar, evenals de verhouding vrouwtje - vrouwtje, liefde. Over die dingen spreekt men natuurlijk verder liever niet, maar goed, zelfs dit kan liefde zijn, volgens uw tijd.

Maar liefde is toch minder stoffelijk en rijkt veel verder dan materiële relaties? Je kunt soms een mens een enkele maal ontmoeten, desnoods alleen van een afstand zien en toch voor je gehele verdere leven ergens een band met die ander gevoelen? Dit zonder dat je jezelf duidelijk kunt maken, waarom dit gebeurt, of hoe het zich heeft afgespeeld.

In dergelijke gevallen gaat het om een soort persoonlijkheidsprojectie, een uitwisseling. Indien deze ervaring wederkerig is, zal het volgens mij als zekerheid moeten worden aangenomen, dat je vanaf dit ogenblik voor het gehele verdere bestaan met elkaar, al is het mogelijk slechts op een enkel punt, verbonden zult blijven.

Er is dan sprake van een soort versmelting van persoonlijkheden, ook al beperkt zich dit mogelijk tot een enkel punt, dat bovendien stoffelijk gezien van geen belang lijkt te zijn.

Volgens mij is hier dan sprake van ware liefde. Maar

Dergelijke kontakten kan een ego wel degelijk ervaren met meer dan één mens. Beoordeel dit nu niet volgens de enge stoffelijke maatstaven, want het materiële speelt hierbij geen wezenlijke rol. Wie over liefde wil spreken en deze verbondenheid van een mens met meerderen of deze band tussen velen zelfs verwerpen wil, doet er beter aan meteen naar huis te gaan. Zodra je liefde afhankelijk wilt maken van allerlei stoffelijke regels, bestaat zij geestelijk niet werkelijk meer.

Zodra je liefde wilt neerschrijven in een kontrakt, vlucht zij. Als zij dan ondanks het kontrakt toch soms nog blijft bestaan, is het wel zeker, dat de verbondenheid ook zonder het kontrakt en de stoffelijke banden aanwezig zou zijn geweest. Het is dus niet de stoffelijke huwelijks-sluiting of het lichamelijke aspect, dat bij ware liefde van groot en wezenlijk belang is.

Het is gewoon het voortdurend je verbonden weten met een ander of zelfs met velen. Een vorm van verbondenheid, die je overigens nooit geheel in menselijke denkbeelden zult kunnen uitdrukken.

Wanneer ik zeg, dat ik verbonden ben met zeer velen in de sferen, dan knikt men. Want zo is de geest nu eenmaal, nietwaar? Maar wanneer ik zeg, dat het bij u hetzelfde is, aarzelt u, tot u meent te begrijpen, dat ik spreek over wezens in de geest. Dan knikt u weer. Zou ik zeggen, dat het zelfde ook voor mensen in de materie zonder enige beperking geldt, dan haalt men echter wat aarzelend de schouders op. Want dat gaat toch wel wat ver. Nu ja, je kinderen, ouders, kleinkinderen, ooms, tantes, kun je natuurlijk als mens liefhebben. Dat mag allemaal. U moogt in de stof ook nog houden van bepaalde idealen en moogt desnoods in verkiezingstijd met een grote knoop gaan lopen, waarop staat: "ik houd van Joop".

Dergelijke dingen aanvaardt men zonder meer. Infeite gaat het echter om een soort bezitsrelatie. Het andere hoort bij mij, daarom mag ik hiervan houden.

Er zijn zelfs mensen, die liefde voor de familie verklaren door het bloed. Het bloed kruipt, waar het niet gaan kan, oreren zij plechtig. En halen je het bloed onder de nagels vandaan met hun eenzijdig haken, wanneer je niet heel goed op past.

Wanneer je de werkelijkheid echter vanuit de geest gadeslaat, dan valt op, dat de mens in de stof vaak verbonden is door deze liefde met geesten zowel als met mensen, die hij nog nooit gezien heeft en mogelijk ook nooit in zijn leven ooit zal ontmoeten.

Mensen dus, die op uw eigen wereld leven. Mensen, die gelijk zijn aan u, deel zijn van u op het een of andere punt van uitstraling en beleving. Als mens bemerkt u daarvan bewust weinig of niets en pas veel later, na de dood, zult u begrijpen, dat die relatie gedurende dat gehele stoffelijke leven toch wel degelijk heeft bestaan.

Deze verbondenheid is de ware liefde, een liefde, die niet eist, vraagt, bewijzen wil ontvangen, maar eenvoudig existeert, omdat er geen andere mogelijkheid meer is voor een ego, dat zich volledig verder wil ontwikkelen.

In dergelijke gevallen is het, of een ego begint mee te klinken, wanneer de ander klinkt. U kent het verschijnsel

wel uit kasten, waarin echt kristal staat: Wanneer je een glas aanraakte, zodat het klonk, zong de rest zachtjes mee.

Dat is de liefde. Wanneer ergens een mens beroerd wordt, zullen allen, die op hem afgestemd zijn, meezingen.

Deze anderen vibreren, al weten zij mogelijk niet eens, waar vandaan dit gevoel opeens komt. Zij hebben onverklaarbare gedachten en menen mogelijk, dat zij wat van slag af zijn. Infeite hebben zij echter gereageerd op de verandering in degene, met wie zij een bepaalde afstemming gemeen hebben.

Soms zijn er mensen, die opeens vreemde gevoelens ontdekken. Dat kan een geest zijn, waarmee u even in contact kwam, maar er kunnen ook andere oorzaken voor bestaan.

Liefde is niets anders dan een uitdrukking van harmonie, maar dan wel in kosmische zin. Liefde kan betekenen, dat je iemand kunt genezen, alleen maar door je gedachten op die ander te richten - wanneer de gedeelde afgestemdheid dit aspect omvat. Zoals het mogelijk is, dat je door die eenheid, die liefde, langs onstoffelijke weg aan die anderen opeens kennis overdraagt of kennis afleest, wanneer je die zelf van node hebt.

Liefde is verbondenheid. Er zullen wel heel wat mensen bestaan, die het met mijn opvattingen in deze niet eens zijn. Liefde moet voor hen romantisch zijn, zeker in een tijd, waarin sexshop en pornobioscoop - bij gratie van de heer van Agt slechts voor 50 personen geschikt - sex in de plaats van liefde schijnen te willen stellen.

Het is mogelijk, dat mensen elkaar liefhebben, in harmonie zijn, terwijl dit aspect een enkele keer, of een leven lang, mede zijn uitdrukking vindt in een sexuele relatie. Maar die relatie is en blijft van van secundair belang. Want sex kun je ook hebben zonder liefde. Maar de liefde zelf, waardoor ook 't sexuele contact anders en meer wordt, dan het zonder dit ooit had kunnen zijn, is een noodzaak. Dit is een harmonie, die reeds voor het stoffelijke contact moet bestaan. Het is iets, wat je niet op kunt kweken, kunt ontwikkelen aan de hand van stoffelijke daden, hartstocht en bevrediging.

Liefde is iets, wat er eerst moet zijn en zich dan later in het eigen bewustzijn duidelijker kan gaan manifesteren als gevolg van stoffelijke contacten. Maar de verbondenheid moest eerst bestaan.

Voor de westerling is het vreemd en onbegrijpelijk, dat in bepaalde landen mensen elkander huwen zonder elkaar ooit gezien te hebben, terwijl de compatibiliteit wordt bepaald door vergelijk van geboortehoroscopen. Zij menen, dat dit een geheel andere en slechter wijze van huwen is.

De personen in kwestie zien het echter anders. Het stoffelijke huwelijk, zo menen zij, is alleen maar een kwestie van kontrakt, van samenleven als gevolg van een overeenkomst. Maar wanneer wij weten, dat die mensen door hun geboorte - en infeite betekent dit ook hun vroegere bestaan en inkarnaties - op elkaar zijn ingesteld, dan komt de juiste liefde als vanzelf wel tot stand. Want de nodige harmonie bestaat dan reeds tussen de beide elkander nog niet kennende partners.

Hun stelling is, dat een gekonstateerde innerlijke eenheid zich als vanzelf zal gaan manifesteren, ongeacht de wijze waarop het eerste contact tot stand wordt gebracht.

Haal uw schouders dan maar op en wees blij, dat het bij

u de zaken anders geregeld zijn . Of iemand, die heel erg progressief is, roept protesterende: allereerst moet je toch baas zijn in eigen buik.

Nu geef ik toe, dat de uiterlijke symptomen van liefde en verliefdheid bij u, zowel als in vele andere delen van de wereld, voornamelijk een kwestie van ik-projectie zijn. Waarbij dan bezitsrelatie eveneens vaak een rol speelt. Dit is mijn man, mijn vrouw, mijn kind. En wanneer je die kwijt raakt, ben jemogelijk niet eens werkelijk bedroefd om de persoon, die je verliest. Voor jou kan dit verlies soms zelfs een goede opruiming zijn. In feite was die persoon voor jou niet werkelijk gewichtig.

Maar er is iets anders: je verliest bezit, verliest rechten. Je bent jouw man, jouw vrouw, jouw kind kwijt. Je hebt iets gehad, dat je nu niet meer hebt en daarover is men dan vaak tot in het onredelijke bedroefd.

U niet natuurlijk. U bent altijd geheel eerlijk en oprecht, wanneer u zegt, dat het heengaan van iemand uit niet zelfzuchtige motieven u pijn en verdriet veroorzaakt. Maar in vele gevallen, zelfs na een vele jaren bestaande sexuele relatie met of zonder huwelijkskontrakt, is de werkelijke rouw eerder een gevoel van persoonlijk gekwetst zijn, omdat je iets, dat van jouw was, nu zult moeten missen zonder daaraan zelf iets te kunnen doen. Het verlies is in feite meer een aantasting van je beeld van eigen persoonlijkheid dan iets anders.

Juist waar sprake is van een werkelijke liefde, kun je dood en scheidingen veel gemakkelijker verwerken. Het is niet leuk, natuurlijk niet. Maar je hebt dan niet dat absolute gevoel van verliezen of verlcengaen, verloren zijn mogelijk. Ergens blijft er in je iets bestaan, een soort gevoel, dat zegt: er is toch nog een kontakt.

In bepaalde gevallen konkretiseert zich dit vaak. Er zijn mensen, die dan overmatig sentimenteel doen door een soort altaartje te maken van een portret met een bloemetje en een kaarsje, terwijl zij desavonds nog even de geliefde muziek van de dierbare overgegangene spelen om zich dicht bij deze te gevoelen.

Dat is alleen maar sentimentaliteit, een overdreven gevoeligheid. Maar wat er achter zit: de wetenschap, dat de ander nog voortbestaat, dat met die ander nog kontakt mogelijk is, staat toch weer dicht bij de feiten.

Liefde is nu eenmaal een kosmische waarde, die niet door tijd of ruimte wordt beperkt. Kent u de fantastische schrijver Rider Haggard? De man, die ook " de Mijnen van koning Salomo " schreef. Van zijn hand bestaat een roman, die in het nederlands de titel droeg " 's Werelds Begeren ".

De basis van deze roman, spelende in Egypte, is de ontmoeting tussen een vrouw, die bekend staat als een Hathor - dus een soort godin - en een phoeniciër. Een grote rol speelt ook een egyptische prinses.

Het is een verhaal vol intriges . Maar de konklusie luidt: deze drie -eenheid heeft reeds van het begin der tijden bestaan. Daarbij stelt men de prinsens voor als representante van het duister, terwijl de Hathor het licht vertegenwoordigt. Want zo stelt men die zaken nu eenmaal in romans.

De konklusie is echter een mystieke waarheid: tesamen zijn wij door alle levens gegaan, tesamen zullen wij tot het einde der tijden elkaar steeds weer ontmoeten, tot wij tot een eenheid versmelten en worden zoals eens, toen wij als de eerste engelen door de hemelen vlogen.

Ofschoon men dit vooral beschouwt als een weergave van de inkarnatiecycli, beschouw ik het als meer dan dat: het geeft door zijn stellingen voor mij iets weer van het werkelijke wezen van de liefde. Een verbondenheid, die, wanneer zij eenmaal ontstaan is, door niets, zelfs niet meer door de tijd, ongedaan gemaakt kan worden.

Liefde is een verbondenheid, die in alle werelden bestaat zonder grenzen. een eenheid, waardoor je steeds weer elkaar blijft aanvoelen, omdat je in feite geestelijk altijd een deel van de ander in je eigen geest met je draagt.

Deze vorm van liefde is voor mij de enig werkelijke. Er bestaan natuurlijk ook wel andere opvattingen, die mij echter vaak vreemder aandoen door de wijze, waarop men zijn inzichten en stellingen probeert te rechtvaardigen.

Een mooi voorbeeld is de veel gehoorde stelling: God heeft u lief. God zoekt ook u. Wat met de beelden, die men er mee verbindt, meestal wat kinderachtig aandoet.

Toch zou je dit "God heeft u lief" ook anders kunnen benaderen. God is de essentie van het leven. Hij is in u allen vertegenwoordigd. Hij kan, zonder zichzelf te verwerpen, niet u verwerpen. Dat is voor mij waar en geeft ook de essentie van werkelijke liefde weer.

De liefde Gods is dus niet, zoals vele mensen denken, een soort gave, een zegening. Het is eerder een essentieel deel van God, zowel als van onszelf. Zonder die liefde zouden wij niet eens bestaan.

Ook in onze relatie met andere entiteiten geldt iets dergelijks in grote mate. Je kunt b.v. als mens contact hebben met een engel, of een grote geestelijke kracht - vroeger zou men over goden en godinnen gesproken hebben. Die verbondenheid houdt dan in, dat een deel van het bewustzijn van die ander ook in jouw bewustzijn voortdurend een rol zal spelen, zodat je voortdurend deels aan dit hogere zult moeten beantwoorden, al weet je niet eens zelf, hoe of waarom.

Gedeeltelijke eenheid, harmonie, dat is voor mij de liefde. Dat deeltjes van een dergelijke eenheid elkaar soms op aarde zullen ontmoeten, is duidelijk. Maar dan wordt hun liefde niet bepaald door het stoffelijke contact, maar door de innerlijke weerkaatsing.

Wanneer je iemand ontmoet, die je liefhebt - of je dit nu beseft of niet - dan is het of alle uiterlijkheden opeens met een diepere betekenis geladen worden. Een eens bekende Amerikaanse dichter en songschrijver ging vaak op het liefdespad. Hij schreef bij een dergelijke gelegenheid: Wanneer ik in jouw ogen zie, dan vaar ik op de zee, dan ruik ik weer de geur van de magnolia en weet ik, dat ik geborgen ben.

Erg romantisch. In het oorspronkelijk zelfs mooi. Alleen jammer, dat hij dit ene vers voor rond 30 verschillende vrouwen gebruikt heeft. Waarbij het werkte, niet omdat het een beseftte waarheid weergaf, maar omdat het een beroep deed op sentimenten.

In zijn gedichtje zei de man echter - bewust of onbewust - 'n grote waarheid. Wanneer er werkelijke liefde is, ontstaat er, of is er een grote geladenheid. Dan verschuift de werkelijkheid, niet alleen maar t.a.v. de andere persoon, maar t.a.v. de gehele wereld. De betekenis van de dingen verandert. Het is, alsof geuren veranderen, kleuren anders worden, licht een nieuwe betekenis of intensiteit krijgt, ja, of er opeens andere mogelijkheden voor het ik ontstaan.

Dan kun je dat wegdrukken met een: goed, dat is de illusie, dat gaat voorbij. Maar de feiten wijzen anders uit. Er zijn mensen, die misschien 80 of 90 jaren oud zijn en die nog net zo verliefd zijn op elkaar, als toen zij 19 waren en een familie gingen stichten.

Men kan dan beweren, dat hier gewoonte een rol speelt. Zeker, gewoonte speelt een rol, maar het feit, dat zij voortdurend op elkaar blijven reageren en ook zichzelf onvolledig gevoelen, wanneer de reactie van de ander, of het besef van de reactie van de ander niet voor hen meer besefbaar is, dat wijst op meer dan louter stoffelijke gewoonte, op meer dan sentimenten alleen.

Er zijn mensen, die in deze situatie, wanneer de ander opeens overgaat, meteen hun levenslust verliezen. Duidelijk was voor hen het leven de uitdrukking van iets, wat zij met de ander gezamenlijk hadden. Zonder dit verliest het zijn betekenis.

Mogelijk hebben die mensen dit gezamenlijke nooit geheel beseft. Maar wanneer zij blind en doof zijn voor het deel van de ander, dat in hen voorleeft, lijkt het voor hen, of de werkelijkheid opeens verandert. Tot dan was er een invloed, die de werkelijkheid verschoof, waardoor het leven ondanks alles leefbaar werd.

Nu is dit kontakt weg, men weet niet, hoe het in zich terug te vinden en daardoor is men voor zich niet meer in staat die verandering van de werkelijkheid naar buiten toe te handhaven.

Je hebt het besef dan niet om innerlijk dit alles te vervangen. Het gevolg is, dat zo iemand wegteert, dat zo iemand geen lust meer heeft om te leven.

Let wel: dit is iets, wat niet redelijk omschrijfbaar is en zelfs niet als een felle emotie kan worden gezien. Het is heel iets anders dan de zelfmoordpoging van een puber, die afgewezen werd. Het was aan en nu, opeens, is zij er vandoor met een ander. Dan zitten de pubers met grote tranen in de ogen als een soort denker van Rodin en besluiten, dat het leven de moeite nu niet meer waard is. Waarop zij naar de een of andere brug lopen om daar af te springen. Maar dan komt er toevallig iets leuks voorbij met een ruimvoldoende uitslag naar bakboord en naar stuurboord en opeens wordt de zelfmoord een deining en volgt de aspirant de nieuwe attractie weer op vrijersvoeten. Maar zoiets heeft dan ook niets met liefde te maken. Het is mogelijk vaak leuk, maar liefde is het zeker niet.

Liefde is anders. Soms heb je het gevoel: deze mens zal ik nooit meer kunnen vergeten. Wat mensen dan geen liefde noemen, maar mogelijk als iets geheel anders beschouwen. Maar het is een band met iemand, waarmede je alleen zeer zijdelings te maken had. Toch zul je die nooit meer vergeten.

Daar is een harmonie aanwezig, een innerlijke waarheid, die met een ander gedeeld wordt. Een dergelijke innerlijke waarheid kan, wanneer zij eenmaal gevonden is, niet meer teniet gedaan worden, al zou je 10.000 inkarnaties op aarde af moeten werken.

Een dergelijke band, beseft of niet, blijft bestaan, is deel van jezelf geworden. Beseft en uiting daarvan is volgens mij liefde.

Ik kan op deze toer nog wel even doorgaan en desnoods nog enkele liefdesgedichten voor u reciteren. Maar wanneer u daaraan werkelijke behoefte hebt, vraagt u daar zo dadelijk maar om. Ik wil alleen nog stellen:

Liefde is voor mij een kosmische eenheid, waardoor je zozeer deel van elkander geworden bent, dat uiting niet meer belangrijk is, daar de wederkerige erkenning altijd als deel van het eigen wezen in je blijft voortbestaan, zodat je je daar nooit meer van los kunt maken.

Hebt u commentaar?

x Zou je op grond van de bijbel niet kunnen zeggen, dat ware liefde altijd onpersoonlijk is?

- Vanuit God kun je het onpersoonlijke mogelijk wel stellen, daar God de enige persoonlijkheid is en al het andere vanuit Zijn standpunt in Hem zal zijn opgenomen.

Ik meen echter, dat de mens in dergelijke banden, hoezeer u die mogelijk als onpersoonlijk beschouwt, toch altijd weer zal denken aan een persoon. Hij denkt aan een vorm, of aan een verschijnsel.

Volgens mij is dit duidelijk, omdat de erkenning van die liefde voor de mens afhankelijk is van hetgeen, waarin hij die liefde erkent. Het kan niet alleen maar een losse invloed zijn en toch geheel beseft worden op menselijk vlak. Ik heb dit in mijn inleiding reeds gesteld.

Er kan feitelijk liefde bestaan tussen u en mensen of wezens, die u nog nooit bewust ontmoet hebt en in uw leven ook nooit ontmoeten zult. Je bent verbonden door een harmonie. Beseft als liefde wordt dit echter niet, ook al is het dit in wezen wel.

Voor de mens is volgens mij liefde iets, wat een mate van erkenbare wederkerigheid inhoudt. Daarom meen ik, dat je vanuit een menselijk standpunt niet terecht kunt stellen, dat ware liefde onpersoonlijk is.

Ook van hartstocht kun je volgens mij nooit zeggen, dat zij onpersoonlijk is. Zij zal altijd een brandpunt zoeken en vinden, ook al kan dit brandpunt zich zeer snel en volledig wijzigen.

x Wanneer je het gevoel hebt: ik heb de gehele schepping lief?

- Een erg mooi gevoel, dat je echter in de praktijk niet kunt waarmaken, omdat je altijd uitzonderingen zult kennen, die je feitelijk niet zo erg liefhebt, maar soms zelfs haat of afwijst. Wat er op neerkomt, dat een dergelijke uitspraak mooi klinkt, maar voor een mens niet met de feiten in overeenstemming te brengen is.

Volgens mij kan de kreet: ik heb de gehele schepping lief, ten hoogste de uitroep zijn van iemand, die hoopt eens zover te komen.

Dus: niet een vaststelling door iemand, die dit bereikt heeft. Want bereikt hebbende is het niet meer noodzakelijk dit uit te drukken, daar het in alles beseft wordt.

x In de zin van: ik ben blij, dat ik leef, ik ben dankbaar voor mijn leven...

- Dit is een persoonlijke vaststelling, die harmonie kan aanduiden, of een poging tot harmonisch bestaan kan weergeven. Overigens hoor ik liever iemand zeggen "ik ben blij, dat ik leef" dan "ik ben blij, dat ik rijd".

In mijn ogen is de kreet "ik ben blij, dat ik leef" in de eerste plaats een bevestiging van jezelf. De kosmos zie je dan als bevestiging van je eigen bestaan. Daarom die blijdschap met dit bestaan. Je zegt dan a.h.w.: ik ken vreugde, omdat mijn bestaan door al het bestaande bevestigd wordt. Mijn dankbaarheid aan de kosmos voor mijn bestaan betekent nog altijd, dat ik die kosmos vanuit mijzelf beschouw, daarin volgens eigen inzicht een soort hoofdrol speel en daarin de redenen zie voor mijn algehele aanvaarding van die kosmos en mijn eigen bestaan.

Ik wil uw denkwijze niet afbreken, maar tracht alleen mijn eigen inzichten zo duidelijk mogelijk te stellen. Ik stel, dat onpersoonlijkheid voor een mens niet bereikbaar is, gezien zijn beschouwen en beleven van het geheel vanuit zichzelf.

De mens, die in harmonie komt met de gehele kosmos, zal dit nog altijd ervaren als een spreken van die gehele kosmos in zichzelf. Waarmede het voor de mens toch weer een persoonlijke zaak is geworden, omdat elke invloed vanuit de kosmos voor het eigen besef vooral ook middels de eigen persoon tot uiting zal komen, zich kristalliseren zal in uw eigen denkbeelden en tot uiting zal komen in je eigen handelingen en reacties.

Als eerlijk mens zou je overigens moeten toegeven. Ik als mens kan niet de gehele kosmos lief hebben, want ik ken die eenvoudigweg niet geheel, ik besef slechts een deel daarvan. Maar dat deel van de kosmos, dat mij liefheeft en dat door de harmonie bepaalde verschuivingen en veranderingen voor mij tot stand brengt, zal ik aan de verschijnselen leren beleven op een persoonlijke - dus mij eigen - wijze.

De liefde is er. Maar zij wordt voor de mens eerst beleefbaar, wanneer zij tot uitdrukking komt, op welke wijze dit dan ook het geval zal zijn.

x Liefde is niet in woorden uit te drukken?

- Daarom sprak ik ook over een verschuiving van de werkelijkheid, toen ik sprak over mensen, die elkaar werkelijk liefhebben. Een geheel andere benadering van en reactie op de feiten rond je dus ook. Iets, wat niet in woorden uit te drukken is, maar wel degelijk beseftbaar is en blijft.

Een deel hiervan zal vooral emotioneel merkbaar worden en met woorden niet of onvoldoende omschrijfbaar zijn. Dat is waar. Maar het is kenbaar. Het is iets, wat met eigen ik te maken heeft en dus persoonlijk is en blijft. Het is konstateerbaar door het ik in alle kontakten met wereld en kosmos.

Maar het is juist, dat de liefde voor ons kenbaar, beseftbaar wordt, door haar verschijnselen. Want daarop reageert het menselijke besef nu eenmaal.

x Heeft dit iets te maken met de uitspraak van Paulus, dat liefde een geluk, een beleving, een toestand of vrede is, die alle verstand te boven gaat?

- Wanneer u Paulus niet zo nadrukkelijk hierbij geciteerd zou hebben, zou ik het met u eens kunnen zijn. Paulus was een goede kerel, een zeer zelotige zeloot, zelfs toen hij christen werd.

Maar deze man had nu eenmaal last van bepaalde complexen en veel last van zijn temperament. Hierdoor probeerde hij de materiële zijde van de liefde zover mogelijk weg te drukken en daarvoor in de plaats iets anders te stellen.

Uit Paulus' mond betekent een dergelijke uitspraak dus in de eerste plaats een rationalisatie van zijn eigen benadering tot het sexuele.

Indien u stelt, dat de liefde alle dingen teboven gaat, hebt u toch gelijk, omdat de liefde in zichzelf niet beperkt kan worden door de begrenzungen, die kunnen bestaan voor de rede, het stoffelijke leven, de ruimte, of de tijd.

De liefde is, zoals ik probeerde duidelijk te maken, in wezen een vorm van harmonie, een verbondenheid, waardoor 't andere een blijvend deel van je eigen leven is geworden en omgekeerd jijzelf voor altijd ook deel van het andere bent geworden. Dit kan dan gelden voor een enkel punt van het bestaan, of zelfs 90% daarvan betreffen.

Deze eenheid is de liefde, zodat je terecht kunt zeggen, dat deze alles en zeker alle menselijke redelijkheid teboven zal gaan.

Ofschoon je, wat dat betreft, met evenveel redenen zou mogen beweren, dat het stoffelijke menszijn alle verstand en redelijkheid steeds weer teboven gaat.

Een mens gebruikt rede en verstand om zichzelf duidelijk te maken, waarom hij doet, wat hij doet, ofschoon hij het zelfde zou doen, wanneer hij dit niet zou kunnen verklaren. Denk hier maar eens over na.

x Is liefde een kosmisch gebod en kunnen wij dit in alle dimensionale gevolgen beleven? Zover zijn wij geloof ik nog niet.

- U zult niet alle belevingen in dit verband voor uzelf kunnen omschrijven en werking en bestaan daarvan voor uzelf redelijk duidelijk kunnen maken. Maar als deel van uw bestaan is de liefde iets, wat op elk niveau van bewustzijn, in elk voertuig, in elke vorm van zijn, tijdloos of tijdgebonden, mede tot uitdrukking zal komen. Zij omvat dan ook meer, dan je als mens daarvan bewust kunt weten en omschrijven. Maar in jezelf voel je haar betekenis en waarde toch wel degelijk aan.

x Wat gebeurt er met die band (onverstaanbaar)

- In het rouwproces kun je stellen: mensen, die blijven rouwen, om hetgeen zij uiterlijk verloren hebben, zijn dwazen. Zij, die een band hebben, die niet door uiterlijkheden bepaald wordt, zullen niet waarlijk blijven rouwen, omdat zij in zich de zekerheid hebben, dat het met die ander goed is. Zij zullen die liefde dan ook niet meer beschouwen als een soort monopolie, maar eerder blijvend beleven als een wederkerige zijnsbevestiging.

Liefde is een bevestiging van je bestaan, die in jezelf

blijft doorklinken, ook wanneer de uiterlijkheden niet meer kenbaar aanwezig zijn.

Dergelijke mensen kunnen dan ook rustig stellen, dat de tijd alle wonden heelt. Zij zullen andere kontakten meer stoffelijk gaan beseffen en waarmaken, zonder dat dit iets aan het wezen van de liefde verandert.

Wanneer je zegt rouwproces, denk ik aan de mensen, die droefgeestig achter de baar hebben gelopen en dan zeggen: nu is mijn leven eigenlijk voorbij.

Wanneer zij zo dom zijn, kun je daaraan niets doen. Mensen, die meer beseffen, zullen zeggen: dit deel van mijn stoffelijk bestaan is hiermede afgesloten. De liefde, die er is, kan niet teloor gaan. Maar de liefde zelf kan niet tot slechts twee wezens beperkt blijven. Zij is nu eenmaal kosmisch van aard en daar, waar ik iets, wat mijn besef van liefde kan aanvullen, ontdek, zal ik ook stoffelijk, weer verder leven. Hoe dan ook.

Dit vervolg kan dan evengoed betekenen, dat je in een klooster gaat, opnieuw trouwt, of zonder officiële bevestiging een relatie aanknoopt. Want de vorm heeft niets te zeggen, zolang in de uiting een besef van ware liefde mogelijk is.

Indien ik nog even voor mijzelf kan spreken: mensen hebben soms vreemde denkbeelden over de liefde. Iemand heeft ons eens gevraagd, of men bij de overgang door dierbaren zou worden afgehaald. Na onze bevestiging, dat dit vaak zal gebeuren, kwam de hamvraag: Maar hoe gaat het dan, als een man met vijf verschillende vrouwen gehuwd is geweest? Wie komt er dan?

Ons antwoord: indien hij werkelijk van allen gehouden heeft en tussen hem en alle personen in kwestie liefde bestond, komt de gehele clan afhalen en zegt in koor: blij dat je nu veilig hier bent.

Indien een dergelijke band van werkelijke liefde niet heeft bestaan, kun je wachten tot je een ons weegt en niemand komt je "afhalen".

Mensen denken aan liefde te zeer in zuiver lichamelijke termen. Alsof liefde alleen bepaald kan worden door het feit, dat puntje bij paaltje komt. Maar dit op zich is geen liefde. Het kan hartstocht zijn, lust, het kan een poging zijn om eigen belangrijkheid te vergroten, aan zakelijke belangen tegemoet te komen, of desnoods de kans op een goede alimentatie in de toekomst te verwerven.

Het stoffelijke op zich heeft er niets mee te maken. In zichzelf is het zeker geen liefde. Het is een innerlijke kwestie, de liefde overtreft een emotioneel redelijk niveau en brengt een verandering van besef tot stand. Hoe dit dan in de stof verder zal worden uitgedrukt, is van minder belang.

De ellende van het spreken over de liefde met mensen is steeds weer, dat zij proberen de zaak te herleiden tot de vraag, of een tweepersoonsbed beter is dan lits jumeaux.

Liefde kan op vele wijzen en tussen iedereen bestaan. Een man kan een man werkelijk liefhebben, zonder enige lichamelijke bijbedoeling. Een vrouw kan een vrouw liefhebben op dezelfde wijze. Man kan vrouw, vrouw kan man liefhebben, zonder dat er ooit maar sprake zal zijn van sexuele bevestiging hiervan, of zelfs maar stoffelijke begeerten.

Onder omstandigheden kan ware liefde ook sexueel worden uitgedrukt, dat is waar. Maar met het wezen van die liefde heeft de sexualiteit niets of ten hoogste zijdelings iets te maken.

Sexualiteit is een biologisch proces, dat mogelijk door het bestaan van een innerlijke afgestemdheid emotioneel een meer dan gewone betekenis krijgt in verband met een bepaalde persoon. Maar meer ook niet.

Ik heb het gevoel, dat mensen, die je duidelijk kunt maken, dat liefde in feite verbondenheid betekent, ook wat anders zullen gaan denken over naasteliefde en de liefde Gods. Dan zullen zij ook anders reageren op leuzen als: Jezus bemint ook u. Want dan zullen zij beseffen, dat dit betekent, dat Jezus ook deel van je eigen wezen is en als zodanig erkend dient te worden.

Men zal dan beseffen, dat liefde wel persoonlijk beleefd wordt, maar gelijktijdig niet gebonden is aan een persoon, maar een harmonische beseffswaarde omvat.

x Besef van verbondenheid is toch mogelijk met een ieder? --
Waarom moet het dan tussen twee individuen bestaan?

Ik vind het prettig, dat u in de gestelde vraag mijn op geestelijke waarden gebaseerde uitspraak van zo even bevestigt. Ik wijs u er echter op, dat voor vele mensen een dergelijke harmonie in een stoffelijke band met een enkele persoon eerst waarlijk beseffbaar en beleefbaar wordt. Ik wijs u er verder op, dat in geen geval gesproken kan worden van een onpersoonlijk zijn van de liefde, omdat elk wezen voor zich in vele sferen en uw wereld dit als een persoonlijk contact zal ervaren.

Eigen wezen, door besef en mogelijkheden, is en blijft voorlopig bepalend voor de harmonieën, die kunnen ontstaan, zoals het eigen besef bepalend zal zijn voor de wijze, waarop hieraan in eigen wereld verantwoord uiting gegeven kan worden.

Ik stel nogmaals en nadrukkelijk, dat liefde als uiting - niet dus als onstoffelijk besef alleen - door mensen alleen maar in verband met personen kan worden uitgedrukt.

Onpersoonlijk kan liefde eerst dan zijn, wanneer wij geen vorm, geen kenbare eigenschappen en kwalificaties van node hebben om de eenheid te beseffen en zonder meer in onszelf te beleven.

Dit is iets, wat de grootste ingewijde op aarde mogelijk voor enkele momenten in zijn stoffelijk bestaan zal kunnen beleven. Maar daarna zal ook hij weer terugkeren tot de menselijke werkelijkheid, waarin zelfs alle beleving, ook deze ene, weer een persoonlijk karakter krijgt en tot persoonlijke uitdrukking wordt van persoonlijke harmonie en verbondenheid.

U probeert steeds weer het onpersoonlijke toch terug te brengen tot het gebied van de meer stoffelijke geneugten. Ik probeer u voortdurend duidelijk te maken, dat dit niet noodzakelijkerwijze iets te maken heeft met de werkelijke liefde, hoe dan ook omschreven.

Ik herhaal nogmaals: liefde is niet gebonden aan de stoffelijke verschijnselen, ook wanneer voor de mens onder omstandigheden stoffelijke handelingen een vervollediging of betere uitdrukking van de liefde kunnen zijn.

Dit betekent niet, dat genoemde handelingen op zich iets

met ware liefde te maken behoeven te hebben. Waar men het doet voorkomen, of dit altijd het geval zou zijn, is sprake van een rationalisatie, waardoor men eigen dierlijke neiging voor zich meer aanvaardbaar wil maken.

x Ik heb het gevoel, dat wij langs elkaar heen praten...

- Ik was mij er niet van bewust, dat ook ik dit deed.

x Hoe zit het met verdeling van de liefde, wanneer b.v. een mahomedaan meer vrouwen mag hebben en er twee heeft?

Geeft hij dan aan een zijn volle liefde, of verdeelt hij die over beiden ?

- Indien de mahomedaan leeft volgen zijn leer en wet, is hij verplicht, zijn beide of desnoods 4 vrouwen - het toegelaten maximum - gelijkelijk in al, dus zijn bezit, gunsten en gevoelens, te doen delen.

Wanneer hij dit niet doet, gaat hij in ieder geval tegen de wet van zijn geloof in. Wanneer wij echter stellen, dat een dergelijke samenlevingsvorm niet bepalend behoeft te zijn voor het bestaan van ware liefde, dan komen wij verder.

Je kunt dan stellen, dat het bezitten van meer vrouwen voor sommigen een lust of prestige object kan zijn. Waarbij zij in ieder geval alle vier nog trouwen. In het westen komen dergelijke aantallen vaak voor, maar dan zonder huwelijk en openlijke erkenning van de band.

Ga aan de zuiver materiële kant van de zaak even voorbij en de vraag blijft alleen nog bestaan, in hoeverre er een werkelijke harmonie en verbondenheid kan bestaan. Dan luidt het antwoord: bij ware liefde zullen niet alleen beide vrouwen de man en de man beide vrouwen, maar ook de vrouwen elkaar liefhebben, daar alleen in een dergelijke harmonie hun wijze van leven de uiting van een werkelijke harmonie kan zijn.

Mahomedanen zijn mogelijk anders dan u in hun sociale opvattingen. Goed, maar met het wezen van werkelijke liefde heeft dit niets te maken. Zomin als verhoudingen in het westen met werkelijke liefde te maken behoeven te hebben. Ik dacht dit reeds duidelijk gesteld te hebben.

In alle genoemde gevallen kan er sprake zijn van genegenheid, maar dit is nog geen ware liefde, wanneer er niet tevens sprake is van een gehele of gedeeltelijke versmelting van de persoonlijkheden.

Eerst waar een innerlijke verbondenheid ontstaat, kunnen wij werkelijk spreken van liefde. De wijze, waarop deze zich manifesteert, is daarbij verder van weinig of geen betekenis. 't Materiële gebeuren op zich kan de werkelijke liefde niet wekken of bepalen. Wat men mij mogelijk kwalijk zal nemen, maar wat toch heus waar is.

De geslachtsdaad kan emotionele bevredigingen wekken en bepaalde bedoelingen onderstrepen, maar zij kan op zich geen ware liefde wekken. Dat ware liefde, zowel voor, na, als tijdens een dergelijke daad, beseft kan worden, ben ik met u eens. Maar de daad zelf heeft met de ware liefde als zodanig niets te maken. Nogmaals: werkelijke liefde bestaat uit een wederkerigheid op geestelijk niveau, die voor haar bestaan en erkenning zelfs enige stoffelijke beroering niet van node heeft.

Ik ga nu maar langzaam aan sluiten. Het probleem is altijd weer, dat - zodra gesproken worden over liefde - de mensen in maatschappelijke termen gaan denken.

De maatschappij is echter een illusie van juistheid, die de mensen onderling handhaven om zo tot een betere wijze van leven te kunnen komen, dan een ieder voor zich alleen ooit waar zou kunnen maken.

Wij behoeven dus in zaken van werkelijk persoonlijk belang niet maatschappelijk te denken, tenzij ons bestaan op aarde hiermede gemoeid zou zijn. En zelfs dan is het een keuze voor illusie, omdat de werkelijkheid niet leefbaar is.

Zou een mens stellen, dat liefde niet in een enkele persoon alleen gebonden kan zijn, dan is dit volgens mij wel juist. Maar die liefde is en blijft persoonlijk in die zin, dat zij de uitdrukking vormt voor de relatie, die een mens in zich vormt met de kosmos of delen daarvan.

Een mens is echter nog niet in staat het geheel van alle krachten in de kosmos in zich harmonisch te ontvangen, zonder daarbij eigen besef uitgeblust te zien.

Ware liefde is iets, wat verder reikt dan alles, wat mensen zich kunnen voorstellen. Ware liefde reikt over alle kloven van inkarnatie, reïnkarnatie, bestaan in sferen en zelfs licht en duister. Liefde, die eenmaal waarlijk bestaat, blijft. Zij is het meest eeuwige, wat er buiten de menselijke ziel om bestaat.

Maak u niet te druk over de vormen, waarin die liefde zich manifesteert. Het belangrijke is, dat zij bestaat. Laat bij ware liefde het maatschappelijke maar buiten beschouwing. Zover een relatie maatschappelijk is, al dan niet zonder liefde, zul je die volgens eigen inzicht en aansprakelijkheid ook maatschappelijk moeten beschouwen en oplossen.

Maar spreek in die gevallen dan niet over liefde. Want ware liefde is juist het blijvende in jezelf, dat alle kloven overbrugt. Veranderingen van toestand en situatie kunnen aan de ware liefde geen tittel of jota veranderen.

x Kan liefde groeien? Het besef en de werking kunnen zich uitbreiden, maar ik spreek in dit verband niet graag van groeien.

- In het eerste ontstaan, wanneer de geest niet eens geheel het eigen bestaan beseft, zijn er al punten, waarop zij met anderen harmonisch is. Dit wordt niet beseft, maar werkt op het ik in. Wanneer b.v. door een gelijktijdige beleving precies gelijk is voor een kort ogenblik, ontstaat echter een overdracht van waarden, die een meer bewust contact kan inhouden.

In dergelijke kontakten kan b.v. de oorzaak van de beleving, die bij beiden afwijkend was, aan de ander worden overgedragen, zodat beiden een ervaring hebben, die in feite meer konklusies mogelijk maakt, dan op grond van eigen ervaring redelijk lijkt.

De band breidt zich uit door een steeds meer uitwisselen van gegevens tussen de entiteiten op geestelijk niveau. Op de duur ontstaat zo zelfs iets, wat men wel volledige identificatie noemt.

Soms is een dergelijke harmonie niet sterk genoeg om door te dringen tot het besef. Dan zal zij later herhaald worden in belevingen, tot het contact meer bewust is geworden op geestelijk vlak.

Het ontmoetingspunt, waarop die liefde berust, is - geestelijk bezien - altijd gelijkheid. Onthoudt dat maar.

Het gaat altijd weer om een gelijkheid van emotie, een gelijkheid van ervaren, een gelijkheid van reactie mogelijk ook, waarbij men contact maakt met elkaar op basis van de harmonie en een uitwisseling van besefswaarden plaats vindt.

Voor heel veel mensen, die nu op aarde leven zal, gelden, dat liefde voor hen in feite in het verleden bepaald werd. Niet, omdat dit hun enige liefde is, die zij toevallig op aarde weer ontmoeten, maar omdat er een aantal harmonieën in het verleden zijn ontstaan, die bij stoffelijke inkarnaties nieuwe ontmoetingen en gemeenschappelijke belevingen tengevolge kunnen hebben.

Maar dat deze liefde op aarde zal ontstaan tussen mensen, zal hoewel niet onmogelijk, slechts zelden voorkomen. Helaas is de mens nog steeds niet in staat te beseffen, dat het zijn innerlijk is en niet emotionaliteit, klieren, waardoor de ware liefdesreactie tot stand komt.

Wie de samenvloeiing van persoonlijkheid op geestelijk vlak echter kent, weet ook, dat ware liefde betekent, dat je steeds meer van elkaar overneemt, tot elke persoonlijkheid feitelijk de gehele persoonlijkheidsinhoud van de ander mede omvat.

Beide personen zijn dan identiek. Deze indenticiteit kan nooit meer teloor gaan, omdat zij, eenmaal dit punt bereikt hebbende, elkander volledig alle belevingen, kontakten enz. zullen blijven overdragen.

Dan kan het einde der tijden komen, maar die band zal nog steeds gehandhaafd blijven, ook wanneer elk van hen in de loop der tijden schijnbaar afzonderlijk indenticiteit met vele anderen bereikt heeft. Velen zullen zo een gelijke bewustzijnsinhoud bezitten, gelijkelijk beleven en tot besef komen van de totaliteit.

Nu weet u dit ook. Dan gaan wij pauzeren. Tot straks.

-0-0-0-0-0-

Zo, vrienden.

U hebt hopelijk 'n aangename pauze doorgebracht. Wij gaan nu de schriftelijke vragen afhandelen.

x Stemt u in met de bio-energetische redenering: Liefde is een gevoel, dat men het diepste ervaart, wanneer men zich er aan overgeeft. Men kan zich alleen overgeven aan een genot. Beheersing van het ego is dus een belemmering van de liefde, liefde zelf is een genot, iemand, die bemint, ziet zijn liefste als een genotsbron.

- Zuiver biologisch ben ik het met u eens, maar ik noem dit geen liefde, maar lust en genot. Het gestelde is juist en kan - gezien de psychische konditionering van de mens zelf - voor hem tijdelijk geheel juist zijn. Ik ontken echter, dat hierbij sprake is van werkelijke liefde zonder meer.

Liefde gaat verder dan de genotsemotie alleen, betekent wel degelijke een aanvulling van eigen besef, een rapport, waardoor je je steeds meer van de ander bewust wordt, ook zonder

lichamelijke aanwezigheid, terwijl je processen, die in de ander bestaan, in jezelf herhaalt, zelfs wanneer je je er niet bewust van bent, dat die processen zich in de ander afspelen. Ik zoek in de liefde dus meer, dan in deze verklaring wordt gesteld.

x Bij hoeveel procent van de mensen vindt men, wat u ware liefde noemt en hoeveel procent loopt met een pijnlijke liefdeshonger rond?

- Indien wij de pijnlijke liefdeshonger biologisch bepalen, zal zij ongeveer 30 % van de wereldbevolking wel zo nu en dan bevangen.

Indien het de behoefte is aan innerlijke erkenning, ligt het percentage veel lager, zo tussen de 12 en de 15. Indien wij nagaan, welk deel van de wereldbevolking de hogere liefde feitelijk in zich beleeft, al dan niet rationeel verklaard, of beseft, schat ik dit op rond 40%. En dat is tamelijk veel.

x Hebben de volgende punten het liefdesvermogen van de mens vergroot of verkleind: a. de christelijke kerk, b. de anticonceptiepil.

- Zuiver stoffelijk bezien heeft a het sexueel vermogen van de mensen aanmerkelijk beperkt, terwijl bij door een bevrijding van bepaalde dreigingen het biologisch vermogen tot bedrijven van de liefde bij menige mens heeft doen toenemen. Bij gebrek aan konsekwenties komt men gemakkelijker en vollediger tot overgave aan de biologische emotionaliteit.

Het christendom heeft door de wijze, waarop men sexualiteit met zondebegrip beladen voor zich een grote mate van heerschappij over anderen kunnen scheppen, maar gelijktijdig in vele gevallen een soort psychische kastratie van de mens tot stand gebracht, die alleen onder zeer bepaalde kondities en omstandigheden opgeheven kan worden.

Wat betreft de hogere liefde: ik meen, dat men de hogere liefde door geboden en abstracties grotendeels heeft vermoord, ofschoon het bedoeld was om de mens van deze hogere liefde en alle daarmee verbonden krachten meer bewust te maken. De pil heeft echter met de hogere liefde niets te maken. Er bestaan geen pillen voor of tegen de harmonische ervaring, die de werkelijke liefde is.

x Men zegt, dat kinderen alles aanvoelen. Kunnen kinderen, die klein zijn, ook de liefde van een moeder aanvoelen, die deze wel bezit, maar door neurotische storing niet kan uiten?

- Indien er sprake is van liefde in de uitstraling, zo zal deze door kinderen, zelfs door zeer jonge kinderen, aan gevoeld en beseft worden - vanaf rond 3 maanden. Dit ook, wanneer de lichamelijke uiting daarvan op welke wijze dan ook onderdrukt wordt. Nabijheid is echter in deze gevallen wel noodzakelijk.

Juist kinderen gaan veel sterker af op de uitstraling, dan op het gedrag van mensen, daar zij nog niet door de uiterlijkheden verdoofd zijn en hun gevoeligheid voor de essentiële uitstralingen nog bezitten. Zij hebben hierin dus ook een kontaktmogelijkheid t.a.v. andere personen.

x Wat dan van de frustratieneurose als beschreven door ???

- Frustratieneurose kan alleen dan ontstaan, wanneer het kind weggedrongen wordt uit een geestelijk of erfelijk opgebouwd beeld. Het beeld van eigen ik en belangrijkheid speelt hierbij een rol. De ervaring leert ons, dat een dergelijk besef

eerst rond de 18e levensmaand kan ontstaan. Voordien kunnen wel frustraties aanwezig zijn. In dit geval is er echter geen sprake van een werkelijke frustratie door omgeving en gebeuren, maar van een gedragsafwijking, die gemeenlijk op prenatale invloeden kan worden teruggevoerd.

x In de moderne kinderpsychiatrie meent men echter, dat het erg belangrijk is, dat het kind van stonde af aan veel lichamelijk contact met de moeder heeft.

- Dierlijk gezien is dit juist. Denk aan het studieresultaat bij proeven met apen, waarbij zeer jonge apen een pseudo moeder krijgen en in het contact daarmee de emotionele stabiliteit herwinnen, die zij zonder moeder of moedervervanging ontberen. Bij kinderen ligt volgens mij de zaak echter toch wel iets anders, alleen reeds door het verschil in psychische groei en lichamelijke mogelijkheden.

Overigens heeft de kinderpsychologie en psychiatrie volgens mij in uw dagen wel vele malen en zeer flagrant gefaald. Indien wij alleen maar nagaan, wat de gevolgen zijn geweest van het in praktijk brengen van de theorieën van dokter Spock, wordt wel duidelijk, dat dergelijke theorieën niet persé juist behoeven te zijn.

Wanneer de uitstraling van de moeder voor 't kind aanvaardbaar is en niet gelijktijdig lichamelijke bedreigingen in de omgeving bestaan - contact is dan zekerheid - is een veelvuldig lichamelijk contact voor het kind wel degelijk ontbeerlijk.

Zeker na ongeveer een jaar is contact niet meer van eerste belangrĳheid. Wel is een gevoel van zekerheid belangrijk. Maar dit gevoel hangt zeker meer samen met hetgeen mensen uitstralen dan met lichamelijk contact.

x Dokter Spock is op zijn stellingen terug gekomen.

- Goed. Maar wat heeft hij daarmee intussen niet aangericht? Hij had over het hoofd gezien, dat een kind alles in zijn omgeving als recht beschouwt - gewenning - en zo alles, wat het rond zich begeerlijk vindt, op de duur als recht gaat opeisen. Aan de vervulling van zijn wensen acht het kind dan geen verdere verplichting gebonden, tenzij dit in de opvoeding eerst zeer streng en nadrukkelijk duidelijk werd gemaakt.

x Is de liefde, die vele vrome mensen voor God gevoelen, infantiel, zoals de vroegere houding tegenover vele ouderfiguren?

- In vele gevallen wel. Veel mensen hebben God lief, omdat zij het gevoel koesteren, dat deze, wanneer zij Hem genoeg beminnen, hen ondanks hun zonden niet zal verdoemen.

Anders gezegd: angst is in vele gevallen de werkelijke beweegreden voor de liefde, die men zichzelf meer pleegt aan te praten, dan men die in zich werkelijk beleeft.

Zelfverheffing door het gevoel, God bemint mij, geeft daarnaast een mogelijkheid zich af te zetten tegen bepaalde aspecten van het stoffelijke leven. De liefde voor God heeft bij vele vromen het karakter gekregen van een soort bliksem-afleider, die eigen fouten en ongemakken omdoopt in een uitverkiezing. Vandaar het gezegde: Wie de Heer lief heeft, kastijdt Hij.

Volgens mij is het dus een vorm van infantilisme, onvolwassenheid.

Ik gebruik de term infantilisme en niet infantiliteit, omdat kinderen God beschouwen als een normale zaak in hun leven. De volwassene, die God beweert te beminnen, ziet die God echter juist als a-normaal, als staande buiten het leven en dit beheersende. De troost is dan, dat die God alles beter weet, alles tot stand kan brengen in Zijn tijd en zeker later alle lasten zal belonen en alle lusten zal bestraffen, zodat degenen, die het beter hadden op aarde, zeker hun trekken thuis zullen krijgen.

Voor het kind is God eenvoudig een kracht, waarmee het leeft. Indien grote mensen zouden worden als de kinderen en dus gewoon zouden kunnen leven met een besef van God, zonder deze daardoor tot iets anders dan een normaal deel van eigen bestaan te maken, zou men niet alleen de juiste vorm van godsdienstigheid gevonden hebben, maar ook juister leven.

De godsdiensten hebben echter de neiging de afstand tussen mens en god te vergroten. Het ontstane vervreemdings-effect geeft dan aanleiding tot afwijkende gedragingen, die zelfs met de term infantilisme slechts tendele en dan nog zeer vleeiend beschreven zijn.

Neem mij deze opmerking niet kwalijk. Heb uw God lief, maar als normaal deel van uw leven en verwacht van die God geen zaken, die buiten de norm van uw leven liggen, maar verwacht, dat God zich in alles, wat in en rond u is, aanwezig is en zich kenbaar zal maken, wanneer Hij iets te zeggen heeft.

x Moet men porno en sexshop niet verklaren met de behoefte uit te leven, wat zo lang werd onderdrukt?

- Tendele waar. Ik stel: daar, waar verbodsbepalingen van gemeenschap en godsdienst niet zo nadrukkelijk mede het sexuele betreffen, zal de belangstelling voor de uitingen van niet normale sexualiteit afnemen, daar deze zo wordt terug gebracht tot een normaal deel van het menselijk bestaan.

Ik ben voor de vrijheid voor de mens. naar sexshops e.d. te kunnen gaan, indien gewenst, maar betreur het, dat mensen deze middelen van node hebben om tot een kunstmatige bevrediging of schuldgevoelens wekkende orgastische beleving te komen, terwijl men eigen biologisch en geestelijk bestaan daarbij voortdurend uit het oog verliest.

Dat dergelijke zaken bestaan acht ik betreurenswaardig. Het is echter beter niet te verbieden dan dit wel te doen, daar alles, wat verbonden is, in de gedachten van vele mensen een bijzondere en nadrukkelijke belangrijkheid gewint.

x Men kan zich identificeren met de geliefde, zodat het belang van de ander even belangrijk wordt als het eigene. Eigenliefde wordt dan tot naastenliefde, een genieten van het genieten van anderen. Maar men doet dit om zichzelf. Betekent dit, dat liefde egoïstisch is en dat altruïsme niet bestaat?

- Alle liefde is egocentrisch. Egoïstisch is iets anders. Elke liefdebeleving gaat uit van het eigen ik, elke registratie vindt in het eigen ik en in de normen van dit ego plaats.

Dit betekent niet, dat altruïsme niet bestaat, maar maakt duidelijk, dat altruïsme alleen kan bestaan vanuit het egocentrisch beleven en normbesef van de enkeling, zodat alle altruïsme bepaald zal worden door de waarderingen, die voor een individu op dat ogenblik gelden.

x Wanneer liefde zonder jaloezie eens mogelijk is, zullen man en vrouw niet slechts één zijn, maar meerderem. Wanneer?

- Jaloezie is een vreemde vorm van nijd, waarbij men eigen ervaringen en vooral pretenties hoger stelt, dan het geluk van degene, die men zegt lief te hebben. Wanneer u echter vraagt, wanneer dit niet meer zal bestaan, wijs ik op enkele biologische feiten:

a. de vrouw door aard en konditionering is geneigd tot monogamie, daar dit bestaan voor haar binding en bescherming betekent. Dit kan men niet zonder meer breken.

b. de man is meer polygaam van opvattingen, maar beschouwt, gezien zijn konditioneringen en aansprakelijkheden in de gemeenschap, de vrouw als exclusief bezit. De konditionering brengt hem bovendien in vele gevallen schuldgevoelens, wanneer hij zich te zeer naar zijn aard polygaam gedraagt.

Door beide geslachten zal een monogaam bestaan als ideaal beschouwd worden, zelfs in een vrije maatschappij. Het zal lang duren voor de door u gestelde veelheid van contact zonder meer en algemeen aanvaard zal worden. Wel zal men mogelijk tot seksuele meervoudige contacten komen, maar zelfs dan zal men t. a. v. de partner nog een gevoel koesteren, dat in feite monogaam is, daar het alleen daarmee een werkelijke binding veronderstelt.

x Is de oedipale situatie in de jeugd gunstig of schadelijk voor latere liefdesvermogens?

- Tot het 8e jaar bestaat geen voorkeur voor een bepaald geslacht, tenzij men daartoe gekonditioneerd wordt. De rivaliteit is eenvoudig een verschijnsel van de behoefte zich door anderen te doen erkennen, daar het kind behoefte heeft aan een zelfbevestiging. Een kind, dat voortdurend een harmonische bevestiging heeft gevonden, zal ongetwijfeld later minder geremd en meer van zich bewust zijn. Moeilijkheden in de jeugd plegen zowel het vermogen liefde te bedrijven, als de wijze, waarop men bindingen kan aangaan, sterk te beïnvloeden.

x Beschouwt u de liefde, die men blind noemt, als de ware liefde?

- Liefde, die blind is, beseft niet, Liefde, die niet beseft, is een dwaasheid, waarin zelfverheerlijking voert tot projectie van eigen ideaal beeld en vervreemding van alle werkelijkheid rond je. Werkelijke liefde is een liefde, die beter en juist de werkelijkheid doet beseffen dan mogelijk is voor iemand, die niet liefheeft. Liefde geeft het vermogen door te dringen tot de essentie en door alle details de werkelijkheid te zien.

x Vader, zoon, geest. De zoon is de liefdekracht van God. Is het juist liefde te zien als een afzonderlijke kracht, zich openbarende, wanneer twee partijen in harmonie verkeren?

- Vader, zoon en geest zijn drie facetten van één werkelijkheid. Het beeld is dus niet heel juist. Spreken wij over de liefde, dan spreken wij over een facet van de kosmos, waartoe wij behoren. Dit facet is alleen beleefbaar, zoverre in onszelf kosmische waarden aanwezig zijn en werkzaam zijn. Geen emotie dus, maar een kracht.

Ik moet eindigen, vrienden. Dank voor uw aandacht en goeden avond.

(vragen bekort)

d.d. 4 februari 1977

-0-0-0-0-0-